

APLINKINIŲ IŠSAKOMŲ POZITYVIŲ KOMENTARŲ APIE IŠVAIZDĄ SĄSAJOS SU JAUNŲ MOTERŲ VALGYMO ELGESIU

Erika Varnagirytė
Vytauto Didžiojo universitetas

Tyrimų rezultatai rodo, kad aplinkinių dažniau išsakomi negatyvūs komentarai apie išvaizdą siejasi su jaunų moterų didesniu nepasitenkinimu kūnu (Nerini, Matera & Stefanile, 2016) ir tokiu valgymo elgesiu, kuris laikomas sutrikusiu (Fortesa & Ajete, 2014). Tuo tarpu pozityvūs komentarai apie išvaizdą beveik netyrinėjami, nors manoma, kad jie gali būti tiek apsauginis (Carriere & Kluck, 2014), tiek rizikos veiksnys (Calogero, Herbozo & Thompson, 2009) minėtų psichologinių pasekmių išsivystymui. Iki šiol nustatyta, jog romantinių partnerių išsakomi pozityvūs komentarai siejasi su mažiau išreikštu nervinei anoreksijai būdingu elgesiu jaunų moterų grupėje (Carriere & Kluck, 2014), o tėvų ir bendraamžių išsakomų pozityvių komentarų reikšmė nėra tyrinėta apskritai. Taigi, šio pobūdžio komentarų apie išvaizdą reikšmė yra neaiški, tad tyrimo tikslas – įvertinti tėvų, bendraamžių ir romantinių partnerių išsakomų pozityvių komentarų apie išvaizdą reikšmę jaunų moterų valgymo elgesiui.

Tyrimė dalyvavo 295 moterys, jų amžius svyravo nuo 19 iki 27 metų amžiaus (vidurkis – $21,45 \pm 2$ metai). Naudoti metodai: „Žodinių komentarų apie fizinę išvaizdą“ klausimynas (Herbozo, Thompson, 2006, VCOPAS) bei „Valgymo elgesio klausimynas“ (Garner ir kt., 1982, EAT–26).

Tyrimo rezultatai parodė, kad mot. lyties bendraamžių dažniau išsakomi pozityvūs komentarai apie kūno formą ir svorį yra susiję su mažesniu jaunų moterų dietos laikymusi, o mamų išsakomi pozityvūs komentarai apie bendrą fizinę išvaizdą – su mažiau išreikštu nervinei anoreksijai būdingu elgesiu. Vis dėlto, mamų ir mot. bei vyr. lyties bendraamžių dažniau išsakomi pozityvūs komentarai apie kūno formą ir svorį yra susiję su labiau išreikštu nervinei anoreksijai būdingu elgesiu. Taigi, tiek negatyvūs, tiek ir pozityvūs aplinkinių išsakomi komentarai apie išvaizdą gali būti rizikos veiksnys jaunų moterų sutrikusio valgymo elgesio išsivystymui.

Tyrimo vadovas – prof. dr. Aidas Perminas.

Raktiniai žodžiai: aplinkinių išsakomi pozityvūs komentarai apie išvaizdą, valgymo elgesys.

PRIEŽASTYS, SULAIKANČIOS INTYMAUS PARTNERIO SMURTĄ IŠGYVENUSIAS MOTERIS NUO SMURTINIŲ PATIRČIŲ ATSKLEIDIMO

Zuzana Vasiliauskaitė
Mykolo Romerio universitetas

Iki 75% viso pasaulio moterų tam tikru savo gyvenimo momentu patyrė intymaus partnerio smurtą (IPS) (Garcia-Moreno et al., 2005), tačiau net 60% jų kenčia tyloje (Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra, 2014) nesulaukdamos nei pagalbos, nei apsaugos. Tyrimai atskleidžia žalojantį IPS poveikį moterų ir jų vaikų biopsichosocialinei sveikatai ir gerovei (Chandan et al., 2020; Vasiliauskaitė, 2015; WHO, 2012). Be to, smurtas prieš moteris šeimoje paveikia ne tik tiesiogiai nuo jo kenčiančius žmones,

bet ir visuomenę apskritai. Europos lyčių lygybės institutas apskaičiavo, kad dėl IPS prieš moteris Europos Sąjunga praranda daugiau nei 109 milijardus eurų (Walby, & Olive, 2014).

Siekdami suprasti, kokios priežastys sulaiko moteris nuo smurto atskleidimo, bei kaip jos yra susijusios su skirtinga smurto patirtimi, atlikome tyrimą, kuriame dalyvavo 127 IPS išgyvenusios moterys, atsiliepusios į socialiniuose tinkluose paskelbtą kvietimą. Tyrimo dalyvių amžius svyravo nuo 18 iki 69 metų ($M = 36.6$; $SD = 11.82$). Klausimyną sudarė Sudėtinė smurto ir Ekonominio išnaudojimo skalės, kartu su keletu demografinių klausimų bei su 12 galimų neatskleidimo priežasčių sąrašu.

Rezultatai atskleidė, jog vienos dažniausių priežasčių, sulaikančių moteris nuo IPS atskleidimo, yra gėdos jausmas (59.1%) bei noras tai išlaikyti paslapyje (40.9%). Taip pat atliktos logistinės regresijos analizės rezultatai pavirtino, kad patirties neatskleidimas priklauso nuo individualių moterų patirčių, t.y., skirtingos neatskleidimo priežastys buvo prognozuojamos skirtingų intymaus partnerio smurto formų. Pavyzdžiui, žiaurus įvairių rūšių smurto ir seksualinės prievartos patirtis prognozavo, kad šias smurto formas patyrusios moterys nesikreipė pagalbos dėl baimės patirti smurtautojo kerštą. O kiekvienas papildomas šių smurto rūšių incidentas padidino tikimybę iki 31% ir 35% atitinkamai, kad moterys savo smurtinės patirties dėl šios priežasties neatskleis.

Šie ir kiti rezultatai bus aptarti plačiau, pristatant pasiūlymus praktikams bei sprendimų priėmėjams atpažįstant ir šalinant kliūtis, sulaikančias moteris nuo savo smurtinės patirties atskleidimo.

Raktiniai žodžiai: smurtas prieš moteris, pagalbos siekimas, kliūtys siekiant pagalbos, smurto formos.

PRIEŠPENSINIO AMŽIAUS ŽMONIŲ MOKYMASIS, ASMENYBĖS BRUOŽAI IR PSICHOLOGINĖ GEROVĖ

Unė Žemaitytė, dr. Olga Zamalijeva
Vilniaus universitetas

Sparčiai besikeičiančiame pasaulyje vis atsiranda naujovių, prie kurių reikia prisitaikyti. Dėl šios priežasties vis daugiau dėmesio skiriama įvairioms mokymosi visą gyvenimą programoms, galinčioms pasiūlyti kokybišką ir sėkmingą kvalifikacijos kėlimą darbo bei visuomeninio gyvenimo lygmenyse. Kvalifikacijos kėlimas tampa ypač svarbus vyresniame amžiuje, nes dalyvavimas mokymosi visą gyvenimą programose gali palengvinti prisitaikymą prie besikeičiančių aplinkos reikalavimų ir tokiu būdu prisidėti prie asmens psichologinės gerovės. Nepaisant to, priešpensinio amžiaus žmonių įsitraukimas į mokymus ir kvalifikacijos kėlimą gali priklausyti ne tik nuo tokių programų prieinamumo, bet taip pat ir nuo individualių asmens charakteristikų.

Šio tyrimo tikslas – palyginti mokymuose dalyvaujančių ir nedalyvaujančių priešpensinio amžiaus žmonių psichologinės gerovės lygį ir jiems būdingus asmenybės bruožus.

Tyrimui naudoti Europos sveikatos, senėjimo ir išėjimo į pensiją tyrimo (SHARE) 7-tos bangos Baltijos šalyse gyvenančių respondentų duomenys. Į analizę įtraukti 3692 50–65 metų tiriamieji (vidutinis amžius = 58,3, $SD = 4,2$; 58,7% – moterys). Tiriamųjų buvo prašoma nurodyti, ar per paskutinius dvylika mėnesių